

**PEDAGOGIK OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA "USTOZ-SHOGIRD"
AN'ANALARINING TAKOMILLASHTIRISH MEKANIZMLARIGA TAYORLASH
SHAKILLARI**

Ganibayeva Saliya

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Pedagogika va psixologiya yo'nalishi magistratura talabasi

Telefon nomer:+99899 886-84-58

Anotatsiya: *Ushbu maqolada ustoz-shogird an'anasining ahamiyati haqida qisqacha so'z yuritiladi. Shuningdek, unda mas'uliyat va bu an'adagi pedagogik tamoyillar haqida qisqacha so'z yuritiladi.*

Аннотация: *В этой статье кратко обсуждается значение традиции учитель-ученик, а также кратко обсуждаются ответственность и педагогические принципы в этой традиции.*

Annotation: *This article briefly discusses the meaning of the teacher-student tradition and briefly discusses the responsibility and pedagogical principles in this tradition.*

Kalit so'zlar: *ustoz, shogird, o'qituvchi, an'anaviy, mahorat.*

Ключевые слова: *наставник, ученик, педагог, учитель.*

Key words: *teacher, student, teacher, lecturer.*

"Ustoz va shogird" an'anasi ta'minlaganligi bilan dolzarbdir. Talabalar o'z faoliyati ustida bevosita ishlash imkoniyati, ularning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda yondashish, qulay shart-sharoitlar yaratish, mavjud iste'dodlarni yanada rivojlantirish mumkun. Yoshlar nafaqat mehnatda va ishlab chiqarishga mas'uliyat bilan yondashish faoliyati, balki ma'naviy-axloqiy fazilatlar, masalan, boshqalarning mehnatini hurmat qilish, halol mehnat qilish, mehnat unumdorligidan faxrlanish kerakligini angelaydi. Talaba yoshlarni tarbiyalashda alohida milliy tizimdan samarali foydalanishga e'tibor qaratish lozim. Ustoz va shogird" an'analari - yoshlarni kasbiy tarbiyalash ko'nikmalar, ma'naviy-ma'rifiy salohiyatni oshirish, izlanish, ijodkorlik, bir so'z bilan aytganda, ular har tomonlama yetuk shaxsni shakllantirishda katta ahamiyatga ega.

Yana bir xarakterli xususiyat - bu ishonchni rivojlantiradi talabaning o'z qobiliyatlari, vaziyatni to'g'ri baholash va irodaviy fazilatlar shakllantirishda yordam beradi. Shuningdek, talabaning ijtimoiy faolligi ustoz nazorati ostida bo'ladi. "Ustoz va shogird" an'analari ostida biz nafaqat o'qishga qodir bo'lgan barkamol talabani tushunamiz, balki ustozdan olgan barcha san'ati va uni keyingi avlodga yetkazish, shaxsiy, axloqiy fazilatlarini, barcha ijobiy fazilatlarini o'zida mujassamlashtiradigan mukammal ustozni tushinamiz. Nazarimda O'zbekistonda, "ustoz va talaba" an'analari to'liq saqlanib qolgan. Bunga hech qanday shubha yo'q. "Ustoz va shogird" tizimida

shuni alohida ta'kidlash kerakki, tizimda oliy o'quv yurtida "ustoz va shogird" an'ansi o'zini namoyon qiladi eng yaxshi natijalarni qayd etishni o'z oldiga maqsad qilib kelmoqda. Qadimda ana shu an'anaga ko'ra o'zbek an'ansi avlodan-avlodga og'zaki o'tib kelgan, va bugun biz ilg'or axborot texnologiyalari, kommunikatsiyalar rivojlangan dunyoda yashayapmiz va bu borada "ustoz va shogird" an'analari zamonaviy tus oldi. Biz ularni qayerda ko'ramiz? Unda biz audio, video, CD yoki jonli misollar keltira olamiz. Shu nuqtai nazardan qaraganda, bugungi yoshlar zamonaviy axborot texnologiyalari mavjud elda va "ustoz va shogird" an'alarining rivojlangan davrida yashamoqda, deyish mumkin. Muayyan dastur bo'yicha "ustoz va shogird" munosabatlarini reja asosida o'tkazish maqsadga muvofiqdir,

Shu munosabat bilan, talaba bilan ishlash shakllarida o'qituvchi quyidagilarni kuzatishi kerak:

- o'quvchilarni zamon talablariga mos bilimlar bilan qurollantirish,
- umumiy maqsad sari intilish, mehnat natijasini ko'rishga o'rgatish;
- o'quvchi ruhiyati, ma'naviyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatish va shu bilan birga bo'lishish, talabchan bo'lish.

bo'lishish, talabchan bo'lish.

- o'ziga va boshqalarga hurmatni shakllantirish;
- oldinga qadam tashlash, muvaffaqiyatga qarab intilish;
- ijobiy fikr-mulohazalarni o'rnatish;
- ta'limning turli usullaridan foydalanishga e'tibor qaratish;
- ta'lim jarayonida o'qituvchi har tomonlama bo'lishi kerak: axloqiy, professional

namuna;

- burch, mas'uliyat hissini shakllantirish va hokazo.

Ustoz-shogird an'anasida quyidagilar pedagogik tamoyillar muhim ahamiyatga ega:

- onglilik va faollik, ya'ni mohiyatni to'liq anglash, o'ziga xoslik jihatlari, u shug'ullanayotgan muayyan faoliyatning tabiati, uning istiqbollari va rivojlanishidagi haqiqatga erishish;
- ta'lim sirlarini o'zlashtirishda aniqlik; - ta'limni hayot bilan chambarchas bog'liqligini hisobga olish;

bog'liqligini hisobga olish;

- yo'nalishda nazariy bilimlarning amaliyot bilan bog'liqligini hisobga olish mustaqillik, ijodiy izlanish;
- izchillik bilan belgilaydigan aniq mantiqiy tartibga ega bo'lish ta'lim mazmuni, ta'lim va o'qitish bosqichlari;
- talabaning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish;

Shunday qilib, oliy o'quv yurtlari tizimida "ustoz va shogird" an'alaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi. Pedagogik g'oyalarga muvofiq ta'lim, amaliy ko'nikma va malakalar bevosita birgalikda shakllantirish zarur, ya'ni amaliyot bo'yicha muayyan faoliyatni bevosita bajarish kerak. O'qituvchini talaba bog'lash yoki talaba ustozlik qilish mahorat va e'tirofga ega bo'lish uchun ko'pgina mehnat qilish bilan bog'liq. Ya'ni murabbiy o'ziga xos mahoratga ega bo'lishi kerak va talaba

uni ideal murabbiy deb tan olishi kerak. Talaba ustozining ijrosi va bergan vazifalarini o'z vaqtida qilaolishi, o'zlashtirishidan zavqlana olishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Quranov M. Maktab ma'naviyati va milliy tarbiya. Toshkent: Fan, 1995
2. Abdullo Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. Toshkent: Uqituvchi, 1992